Učiteljski pokret

Delo rodi potrebe

Za tekoče šolsko leto se anketno in študijsko delo v Učiteljskem pokretu bliža svoji zaključni fazi. Zadnja številka letošnje »Prosvete« se že pripravlja. Tudi ta bo prinesla material o našem učencu, material, ki bo organsko povezan z vso letošnjo in lansko vsebino »Prosvete« in ki naj v grobem prikaže eksistenčno stanje, v katerem živi in dela naša šolska mladina. Program sicer še ni zaključen. Manjkajo nam še podatki o otrokovi prehrani. Tudi to bo še prišlo na vrsto.

Trdo je naše delo. Brez števila delovnih ur je v njem. Vsi smo več ali manj začetniki pri tem poslu. Pogrešamo vsega, celo tradicije. Tradicija ima sicer dve plati: pozitivno, ker nam nudi vzore in daje oporo za sedanjost, pa tudi dovolj snovi iz prejšnjih dob za primerjavo; negativno, v kolikor utesnjuje nesamostojne duhove pri raziskovalnem delu.

Ne zakrivajmo si oči pred dejstvom, da je bilo dosedanje učiteljevo delovanje v naših strokovnih organizacijah kaotično, hlastaje predvsem za zelo visoko postavljenimi in najčešče nedosegljivimi smotri in efekti, laže dosegljivih, konkretnih nalog pa nismo zlahka opazili niti pristopili k njihovi rešitvi prav zato, ker so bile premalo vzvišene in se nekako niso skladale s »svetostjo našega poklica«. Da ne bo nesporazumljenj, poudarjam, da ta trditev **ne velja** za stanovsko politični del naše organizacije JUU, ki se bori za najosnovnejše človeške pravice učiteljeve. Pri vseh ostalih pedoloških, socioloških in didaktičnih nalogah pa se izkažemo, da smo še vedno vse preveč produkt svoje dobe, v kateri so nas vzgajali.

Naša strokovna vzgoja nam je pač usmerila poglede na vršace v pedagogiki in sociologiji. Za konkretna vprašanja pa ni bilo v šoli niti časa niti priložnosti in — najbrž — niti volje. Ni namen tega članka, da bruha, — sicer zasluženo — ogenj in žveplo na učiteljsko predizobrazbo. Vsakdo iz ogromne učiteljske družine dnevno opaža vrzeli v svoji izobrazbi in jih maši ali vsaj želi zamašiti, kakor mu pač dovoljujeta čas in žep.

Kdor koli se je aktivno pečal s pokretovimi anketami, vé, kolikokrat je moral brez moči obtičati pred kakim, morda na videz neznatnim, a za nadaljnje delo vsekakor važnim problemčičem, ker ni imel svetovalca in pomočnika, da bi mu pomagal preko nevarnih čeri. Anketne pole dokazujejo, da niso najpridnejši sodelavci oni tovariši (-ce), ki žive v lažjih življenjskih in službenih razmerah, ki bi se mogli o vsaki stvari in o vsakem času posvetovati s strokovnjakom ali najti rešitev iz knjig in revij po raznih javnih knjižnicah. Od Boga in oblastnikov pozabljeno podeželje nam je dalo največ vestnih in za otrokovo dobro vnetih sodelavcev. Le knjiga more biti tem tihim težakom šole tovariš, svetovalec in vodnik. Učiteljski pokret mora imeti svojo specialno knjižnico!

V izredno napetem času delamo. V množici vsakodnevnih senzacij se naše prizadevanje ne blišči, ker je pač težaško opravilo. Toda čas bo ugladil prerazburkano površino dnevnih razburjanj in tudi naše delo se bo še pojavilo kot usedlina, v kateri bo vsekakor lepo število zlatih zrnc za sociologa in pedologa. Danes se še morda zaničljivo oglaša kak komoden kolega, češ: šušmarji zganjajo diletantizem! Nekje in nekoč je treba pričeti, napake so človeške in opravičljive. Jutri bosta doba in razmere zahtevala od nas več znanja, več storitve, izgovori o pomanjkljivi predizobrazbi bodo obrabljeni. Izobrazimo se sami! Sredstev za to posameznik ne zmore. Celota mora pomagati!

Delegati za našo banovinsko skupščino naj dokažejo mnenje svojega članstva o Učiteljskem pokretu. Ako je naše delo sprejemljivo in koristno za našo javnost, naj nam dovoli predstavništvo banovinske skupščine potreben kredit za ustanovitev specialne knjižnice, ki bi bila nameščena v okviru splošne knjižnice pri ljubljanski sekciji in vedno na razpolago pokretašem.

Naše delo je brezplačno, torej spet idealistovsko, in tako bo tudi ostalo. Vendar toliko razumevanja za naše prizadevanje pa vsekakor moremo terjati, da se vsaj našim skromnim študijskim željam ugodi. Čistega dobička od te investicije bo itak deležno naše šolstvo, po njem slovenski otrok in po njem vsa naša javnost. Ali terjamo preveč?

M. P.

Splošne vesti

UČITELJSKIM DRUŠTVOM!

Bližamo se koncu šolskega in tako tudi upravnega leta. Zato prosimo vsa sreska učiteljska društva, da **takoj** pošljejo mesečno prijavo za **maj**, ono za **junij** pa **najkasneje do 10. junija**, ker jo potrebujemo v svrho medsebojnega obračuna in v svrho zaključka letnega računa.

Članarino pa prosimo, da nakažete sekciji **čimprej** in to **brez zaostankov**. Ukrenite vse potrebno, da bo letošnja članarina s starimi dolgovi vred letos v celoti poravnana.

Uprava.

— Vse tovarišice in tovariše, ki so bili premeščeni in so se obrnili za zaščito na sekcijo, prosimo, da nam sporočijo, če so prosili, v zvezi z razpisi, za kako razpisano mesto.

ČLANICAM »DOMA UČITELJIC«!

Zadruga je poslala vsem članicam položnice v svrho poravnave upravnine, ki znaša na leto din 17,—. **Za vsako dolžno leto je priložena po ena položnica.** Zaostanek na upravnini za leto 1938. je tako velik, da s plačano upravnino niso bili kriti niti upravni stroški. Taki zaostanki na upravnini pomenijo za zadrugo veliko breme, ker moramo odplačevati dolg, ki ga imamo na zemljišču. Čim bolj se bomo zavedale svojih dolžnosti, ki jih imamo kot zadružne članice, tem prej bomo postavile naš dom.

Odbor.

Osebne zadeve

—i **Za šolske tajnike** pri sreskih načelstvih so postavljeni: v Kamniku Marija Uhlir, v Kočevju I. Nikolaj Lahajner, v Kočevju II. Miroslav Trošt, v Kranju Frančiška Slapar, v Krškem I. Emil Zorn, v Krškem II. Ljudevit Burja, v Ljubljani - okolica, vzhodni del, Hermina Osana, v Ljutomeru Miroslav Zaherl, v Mariboru - mesto Franc Galež, v Mariboru - desni breg I. Frančiška Kopriva, v Mariboru - levi breg II. Adrijena Racek, v Murski Soboti Gustav Čižek, v Dravogradu Albina Vidic, v Radovljici Franc Rus, v Šmarjah Jakobina Pejša, v Kamniku II. Ida Fajdiga, v Litiji I. Ivan Bajec, v Ljubljani - mesto I. Angela Doležal, v Ljubljani - okolica, zahodni del, Martin Čander.

Učiteljski pravnik

—§ **Vprašanje: I. K.?** Ima li žena - učiteljica pravico do draginjske doklade in stanarine, če živi njen mož - učitelj iz službenih ali družinskih ozirov v drugem kraju, ne da bi bila sodno ločena?

Odgovor! Da, pripada ji!

—§ **Vprašanje: A. G., P.** Ali sme učiteljica, ki se poroči z neučiteljem, še ostati v službi, ali ne?

Odgovor! V 35. številki »Učit. tovariša« smo objavili važne določbe finančnega zakona za l. 1939./40. Objavili smo, da je celibat ukinjen — učiteljica sme ostati torej še nadalje v službi, pa naj se poroči z učiteljem ali neučiteljem.

Svila

Najnovejši vzorci

A. & E. SKABERNÈ

LJUBLJANA

Na željo pošljemo vzorce!

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—l **»Slovenski učitelj«**, glasilo Slomškove družbe prinaša v 4. številki letošnjega letnika v članku »Povesti našega organizacijskega življenja tudi sledeče: Ni častno za stan, ki ima nad 4000 pripadnikov, da mu dajo nadzornika iz drugega poklica. To je eno. Drugo pa je to: Kdor hoče ljudsko šolo nadzorovati, mora to šolo tudi poznati od temelja. Ljudska šola ne potrebuje nadzornikov-policajev, temveč nadzornikov-strokovnjakov, ki bi znali biti svetovalci učiteljem v zadnji gorski vasi. To pa znajo in umevajo le učitelji-strokovnjaki in praktiki. Kakršno načelo velja za druge stanove, takšno bi moralo veljati tudi za učiteljski stan. Nobenemu človeku ne pade v glavo, da bodi nadzornik vojaku kak civilist, železniškemu uradniku kak profesor, kmetu kak poštni uradnik, duhovniku kak laik. Tu je napaka v bistvu. Potrjujejo jo skušnje. — Nadzornik-profesor išče predvsem pomote v šolskih nalogah, v uradnih knjigah. Bistvenih navodil pa dati ne more, ker učencev v starosti od 6 do 11 let ne pozna. Učenci ljudske šole se zelo ločijo od učencev srednje šole. To sta dva različna tipa, ki ju je različno oblikovati. Za to oblikovanje pa ima učitelj večjo strokovno podlago in še prakso povrhu, česar profesor, ki ni še nikoli imel učencev te dobe, nima. Res, da je profesor tudi učitelj, kakor je res, da je mizar tudi obrtnik, in vendar ne bo nihče mizarja postavljal za instruktorja krojaču ali narobe — krojača za instruktorja mizarju. Taki in temu podobni nazori vladajo v organizaciji in je organizaciji žal, da ni prišlo še to naziranje tudi v širšo javnost, ki še vedno visi na historični tradiciji.«

OPOMBA: Ker je za napredek naše narodne šole in za pravilno ocenjevanje šolskega dela poleg temeljite osebne pedagoške in metodične izobrazbe nadzorniku dobro poznanje notranjega ustroja narodne šole prvi predpogoj, smatra skupščina, da si lasti učiteljstvo teh šol upravičeno pravico do nadzorstva na narodnih šolah. Zato naj se izpremene vse določbe, ki bi učitelju narodnih šol kakorkoli otežkočale dosego položaja sreskega, kakor banskega šolskega nadzornika, ker le učitelj narodnih šol izvršuje z ozirom na svojo šolsko prakso, instruktivno nadzorstvo. (Iz resolucije banovinske skupščine JUU.)

—l **»Slovenski učitelj«** je naslov uvodnemu članku, ki ga prinaša »Edinost« od 6. maja in pravi med drugim: »Posebno težak pa je bil njihov položaj na meji. Tu se za narodno in državno zavest ni storilo mnogo. Meja se je smatrala samo po sebi umevno narodna in državotvorna, da se je zdelo ljudem povsem odveč na tem področju še kaj storiti. Kar pa se je tu v tej smeri zgodilo in naredilo, je bilo izključno delo učiteljev. — Živeti stalno sredi prebivalstva, ki ga je tuja propaganda že temeljito preusmerila in kljub vsemu ne izgubiti vero v pravično stvar in to vero tudi otrokom vsajati v srca, to gotovo ni posebno lahko opravilo.

Pa se še najdejo nekateri — saj jih je le še malo — ki skušajo krivdo za upadanje narodne zavesti zvaliti s svojih ramen na ramena učiteljstva. Ljudje, ki še s prstom niso mignili, da bi tem učiteljem pomagali ali vsaj olajšali njihov položaj, se danes pri kozarčku vina po omizjih — javno povedati si ne upajo — znašajo nad učitelji in nad šolo, ki da ni opravila svoje dolžnosti, češ, kako bi bilo mogoče, da pride do raznih takih nevšečnih pojavov, če bi bili učitelji na mestu. Jasno je, da tudi učitelj v kraju, ki je gospodarsko izčrpan, ne more delati čudežev. Taki očitki so še bolj krivični, kakor če bi hoteli tako krivdo naprtiti našim duhovnikom, ki imajo vendar še vedno večji vpliv na prebivalstvo kakor šole in učitelji.

Mnogo se je na naši meji grešilo z opuščanjem, mnogo se je tu zanemarilo, kar se danes nad nami maščuje in se utegne, če ne bomo kmalu prijeli za delo, še maščevati nad vsemi, ne samo nad obodnimi, ampak tudi nad onimi Slovenci, ki so bolj v zatišju. Vsi si imamo mnogo očitati. Malo jih je med nami, ki bi imeli popolnoma čisto vest. Med temi malokaterimi jih je večina učiteljev.

—l **Prosvetno delo.** Hercegovinski hrvatski društvi »Napredak« in »Seljačka sloga« se mnogo prizadevata za pobijanje nepismenosti. Zdaj sta razdelili knjižne nagrade onim kmetom, ki so se v letošnji zimi naučili čitati. Tako je šlo v Posušje 220, v Mrkonjićgrad 50, Livno 30, Duvno 200, Staro Rijeko 50 in Mostar 400 knjig. »Večernik« od 7. maja.

—l **»Slovenska beseda«** od 4. maja prinaša v naslovnem članku »Svetost naše severne meje« med drugim tudi: »Zdi se, da bi bile potrebne in umestne temeljite reforme prevsem v narodno-vzgojnem in kulturnem življenju naše severne meje. Doslej se je dosledno dogajalo, da se je smatral vsak učitelj ali vsak drug državni uslužbenec, ki je bil premeščen v ta ali oni kraj v našem severnem državnem obmejnem ozemlju, tako s svoje lastne strani, kakor tudi z gledišča ostale slovenske javnosti za nekakega manjvrednega in zapostavljenega pregnanca, seveda prikrito osumljenega kakega prestopka ali pregreška v službenem ali zasebnem življenju in udejstvovanju. Učiteljska, poštna in ostala mesta v obmejnem ozemlju so se prislovično označevala in smatrala za kazenske kolonije. — To pojmovanje in tovrstna praksa v naši šolski ter ostali obmejnoprosvetni politiki sta bila docela zgrešena. Nasprotno, narodna in državna meja bi morala biti slehernemu našemu zavednemu človeku nekaj vzvišenega, svetega in vse ljubezni vrednega; na mejo bi morali pošiljati cvet in resnično elito iz vrst našega učiteljstva in ostalega državnega uslužbenstva.«

—l **»Kristus Kralj v šoli«** je naslov članka v »Slovencu« od 7. maja, ki med drugim pravi tudi: »Kdor ima zase mladino, ima v rokah bodočnost naroda. Zato se razne struje z vsemi silami trudijo, da mladino pridobe za svoje načrte ... A ne le katehet, ampak tudi drugi vzgojitelji naj vodijo mladino h Kristusu Kralju z besedo in zgledom. Le taka vzgoja bo rodila lepe sadove.« Pij XI. pravi o krščanski vzgoji: »Nujno je potrebno, da ves šolski pouk in ustroj: učitelje, učne načrte in učbenike prešinja krščanski duh v vseh predmetih, tako da bo verski pouk zares temelj in krona vsega pouka v vseh vrstah šol, v ljudskih, srednjih in visokih šolah.«

Za našo družino

(Konec)

Radi kričeče nizkih plač pada kupna moč javnih nameščencev z leta v leto čedalje bolj, kar ustvarja zastoj v prodaji, vodi v brezposelnost, bolezen, socialno nezadovoljstvo in vse gorje, ki more izhajati iz tega. Zvišanje plač pa pomeni tudi zvišati kupno moč širokih ljudskih množic.

Poleg prenizkih plač obstoja v vrstah železniških in drugih uslužbencev še težak problem, ki ni nič manj važen kot povečanje prejemkov, to je problem razbremenitve osebja v službi. Pri delavcih v skladiščni službi niso redki primeri, da ima uslužbenec do 17 ur zaporedne službe na dan. Zgodaj zjutraj začne z delom in konča pozno v noč, zato ni težak zaključek, da gre prenapornost v službi na račun njegovega zdravja. Ako bi se v tem primeru postopalo socialnejše, bi bilo pomagano tudi mnogim brezposelnim, ki bi dobili službo zaradi razbremenitve preobloženih.

Nad vse kritičen je tudi položaj upokojencev. Pri zadnjem zvišanju v novembru l. 1937. niso prejeli ničesar, dasi imajo mnogi otroke v višjih šolah, ali pa po končanih študijah čakajo kot brezposelni na nameščenje. V odrekanju in zagrenjenosti čakajo zboljšanja svojega položaja, zakaj dosedanji prejemki niti zdaleka ne zadostujejo za kritje najnujnejših stvari in vendar so najlepša leta svojega življenja posvetili trdemu, odgovornemu delu za narod in državo.

In kaj naj rečem o naši mladini, ki je stopila na mesto upokojencev? Mesečni prejemki onih s srednješolsko izobrazbo ne znašajo niti 1000 din, onih z višješolsko pa nekaj več. Kdaj si bodo mogli ti ustvariti družino? Ako si ne poiščejo družice, ki bi tudi sama s svojim zaslužkom pripomogla k ustvaritvi doma, jim bo treba čakati še nekaj let, zakaj neveste z dotami so dandanes kaj redke. In ako se poroče z javno nameščenko? Tudi v tem primeru jima je malo pomagano, ker visi nad njima težka krivica — odtegnitev ženinih doklad, tako da skupna plača obeh ne doseže niti življenjskega minima. In tako si dandanes vsak, ki si ustvarja družino na ta način, življenje silno poslabša. Mnogi zapadejo popolnoma brez lastne krivde celo v bedo, ki je prej niso nikdar poznali in jo zato tem težje prenašajo.

Toda ne samo javni nameščenci, tudi družina našega kmeta, delavca in malega obrtnika preživlja težke dneve.

Te dni čitamo v nekem našem dnevniku sledeče:

»Vzemimo primer nekoč trdne kmečke družine iz Slovenskih goric. Starši so imeli 7 otrok. Otroci so se rodili v medvojnem in povojnem času, ko je kazalo, da se bo dalo živeti. Takrat, ko so se otroci rodili, je bil njihov oče prepričan, da bo lahko spravil za otroke doto, vsaj nekaj — kakor je prigospodaril to doto za njegove sestre njegov oče. Prišla pa je kriza, ki je zajela tudi kmeta in ki je ni nikakor predvideval. O doti ni bilo več govora, trdna kmetija se je celo zadolžila. V tem času so začeli doraščati otroci, ki so prav tako jeli misliti o svojem domu. Kmet je oddal prvo hčer, a ker ni imel denarja, si je najel posojilo, kar pa ni bilo dovolj. Prodal je tudi njivo. Medtem sta mu odrasla nadaljnja 2 otroka. Nobeden od njiju se ne more več oženiti, ker ni denarja. Nobeden se ne more poročiti na dom, ker bi moral preveč izplačati, za kar pa zopet ni denarja. V družini so zato na dnevnem redu prepiri in življenje med družinskimi člani je pravi pekel.« — Žal, da je takih kmetskih domov dandanes prav mnogo.

In družine kajžarjev in delavcev? Tam gospoduje in vlada beda iz dneva v dan. Uboga mladina, ki dorašča v takem ozračju! Mnogo jo zaide na stranpota. Glede takih otrok piše naš Milčinski: »Kaj hasneta šola in šoloobveznost otroku, kateri te šole ne more obiskovati, ker nima čevljev, nima obleke? Kaj mu hasne šola, katera ga izključi, ker je tak in niti ne more biti drugačen. Šola ga izključi in ga pusti na cesti. In šele, kadar izbačenjen iz človeške družbe ji postane neprijeten — se ga zopet spomni človeška družba — in ga zapre. Ako marsikateri otrok tiči v blatu, ni se sam tja postavil, odkazan mu je bil prostor. Nápak je brez dvoma, da ima otrok blatne madeže, ali logike ni in pravice ni v ravnanju človeške družbe, ki zato kaznuje otroka, ker je takšen, kakršen je moral postati — in ki pobija simptom, korenine zla se pa ne dotika ...«

Za naš narod usodnega pomena je tudi dejstvo, da živi mnogo bednih družin na naši meji, ki spričo skrbi za golo življenje ne more imeti pravega razumevanja za nacionalna vprašanja ter ne more prožiti trdne hrbtenice mogočnim sosedom.

V ozki povezanosti živimo vsi sloji med seboj. Nenavadno težak gmotni položaj javnih nameščencev vpliva na raven vsega naroda. Prizadeti so radi tega prav vsi stanovi: trgovci, kmetje, obrtniki in drugi, zakaj ravno javni nameščenec je tisti, ki mesečno izda prav vse svoje dohodke in ako on nima dovoljnih sredstev, ne more podpreti s svojimi dajatvami drugih stanov. Zato je nujno potrebno, da država takoj izboljša prejemke svojim nameščencem in upokojencem vseh strok in položajev, kakor so nekateri od teh v zadnjem času v svojih spomenicah že zahtevali. To izboljšanje pričakujemo zlasti sedaj, ko se je po oficielnih izjavah gospodarsko stanje države izredno okrepilo in so državni dohodki močno prekoračili v državnem proračunu predvidene postavke. Poleg tega so nam merodajni faktorji v začetku decembra minulega leta to zvišanje že obljubili.

Trdno upamo, da bo država ugodila tem našim upravičenim zahtevam ter dala s tem dober zgled privatnim delodajalcem, ki bodo radi tega primorani zvišati prejemke tudi svojim nastavljencem. Iskreno namreč želimo, da bi bile zadovoljne in srečne vse naše družine, zakaj ustaljene razmere bi pripomogle do lepšega življenja vsega našega naroda.